

"زنان جهان را تغذیه می‌کنند"

خدمات و مراقبت از اعضای خانواده را نیز به عهده داشته باشند.

زنان حدود نیمی از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند. آنها با احتساب فعالیتهای اقتصادی بی‌مزد در خانه، نزدیک به ۵۵ درصد کل کار جهان را انجام می‌دهند. این رقم حتی بدون در نظر گرفتن خدمات مراقبتی است که نه به رسمیت شناخته می‌شود و نه مزدی برای آن منظور می‌گردد. آمارهای رسمی رقم بسیار پایین‌تری برای زنان "فعال به لحاظ اقتصاد" ذکر می‌کنند و اکثر اوقات سهم اقتصادی زنان را در خانواده، در کشاورزی و روند تولید غذا و تولید دیگر محصولات نادیده می‌گیرند. به دنیا آوردن کودک، بزرگ کردن وی و مراقبت از خانواده، به ندرت به عنوان کارهایی که ارزش اقتصادی دارند، به حساب آمده‌اند. آمار زنان در بخش کشاورزی به عنوان نیروی مولد کار (بر طبق گزارش دفتر امور زنان نهاد ریاست جمهوری در سال ۱۳۷۶)، حاکی از مشارکت ۷۰٪ آنان در زراعت برنج، ۹۰٪ در تولید سبزی‌ها و صیفی‌ها و ۵۰٪ در زراعت پنبه و

متن سخنرانی جناب آقای دکتر محمد فرهادی
وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
به مناسبت روز جهانی غذا

امسال عنوان روز جهانی غذا به موضوع بسیار حساس و قابل توجهی اختصاص پیدا کرده است: "زنان جهان را تغذیه می‌کنند". در واقع زنان از چند طریق جهان را تغذیه کرده‌اند و می‌کنند. همهٔ مردان و زنان این جهان در مهم‌ترین دوران زندگی، یعنی دوران جنینی خود از مادر تغذیه می‌کنند و پس از آن هم از شیر یا مهر مادر در دوران کودکی برخوردار می‌شوند و نهایتاً در دوران‌های بعدی، عواطف مادر غذای روح همهٔ ما انسانهایی است که در این جهان زندگی می‌کنیم. علاوه بر این، همیاری زنان در گردش اقتصاد خانواده در طول اعصار وجود داشته، در جوامع شهری و روستایی به طرق مختلف دیده می‌شود و حتی در بعضی مناطق بار اصلی کار در خانه، تربیت فرزندان و کار در مزرعه تنها به دوش زنان است. زنان در عرصهٔ خدمات کشاورزی در اغلب کشورها و خصوصاً کشورهای در حال توسعه کارهای سنگین، خسته‌کننده و کاهنده‌ای را به عهده دارند و همزمان باید ارائه

انصاف نیست زنانی که جهان را تغذیه می‌کنند و جهانیان را در دامان خویش پرورش می‌دهند، خود از کمبود در رنج باشند. دختر بچه‌های امروز را دریابیم، آنها زنان آینده هستند.

در مدیریت اقتصادی

عامل دیگری که علیه پیشرفت حرفه‌ای زنان عمل می‌کند، همان به اصطلاح "سقف شیشه‌ای" یعنی مانع نامرئی و غیرقابل گذر است که از شرایط کاری متعصبانه و فرهنگ صنفی مردانه درست شده است. برای مثال مقررات اشتغال و قواعد و اجرای سیستمهای ارزیابی، میل به مبنای جنسیتی دارند. در ضمن موانع ساختاری دیگری نیز وجود دارد. سطح پایین با سواد و فقدان فرصتهایی برای تعلیم و کارآموزی از این دسته موانع هستند.

عوامل اجتماعی - فرهنگی متفاوتی بر شدت این نابرابری می‌افزایند. با توجه به اینکه در طول ۳۰ سال گذشته یک انقلاب آموزشی در اکثر کشورهای جهان برپا شده است، در همه جا شمار دانش‌آموزان افزایش یافته، بودجه آموزش ابتدایی بالا رفته و اقدامات در سطح ملی و بین‌المللی برای ارتقای میزان با سوادی انجام شده است. زنان نیز از این "انقلاب آرام" بهره‌مند شده‌اند. امروز دختران و زنان بیشتری وارد مدرسه می‌شوند. با وجود این پیشرفتهای سالیان غفلت، سبب نرخ بالای بی سوادی در میان زنان، خاصه زنان روستایی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه شده است. فقر، کار طاقت‌فرسا و بی سوادی خاصه‌های اکثر زنان بالغ روستایی در بیشتر کشورهای در حال توسعه است.

با این همه در کشور ما میزان با سوادی در زنان روستایی ایران از ۱٪ در سال ۱۳۳۵ به ۶۳/۴٪ در سال ۱۳۷۵ رسیده، در صورتی که در مردان روستایی در همین فاصله زمانی از

دانه‌های روغنی در مناطق روستایی کشت این محصولات است.

زنان جهان را تغذیه می‌کنند، ولی برای پیشرفت خود بیشتر از مردان با موانع فرهنگی، اجتماعی، قانونی و اقتصادی مواجه هستند و شرکت آنان در تصمیم‌گیری در تمامی موارد، نسبت به مردان محدودتر است.

گرچه در کشور ما، حتی در مناطق روستایی، ازدواجهای زیر ۱۵ سال کاهش یافته است (کمتر از ۲٪)، ولی همچنان احتمال واگذاری مسؤلیتهایی به کودکان، به‌خصوص دختر بچه‌ها و عدم بهره‌مندی آنان از امکانات برابر تحصیلی با پسران وجود دارد. این کودکان که مرحله کودکی را نگذرانده‌اند، در وادی مسؤلیت‌های جدید و ناشناخته قرار گرفته، کارهای سنگین مزرعه را به عهده می‌گیرند و گاهی برای کمک به درآمد خانواده، قالی‌بافی و گلیم‌بافی می‌کنند.

البته امروزه با پیشرفتهای به عمل آمده، زنان بیشتری در قبال کارهایی که انجام می‌دهند مزد می‌گیرند. تحقیق‌های به عمل آمده نشان می‌دهد که نسبت زنان به مردان در جمعیت فعال به لحاظ اقتصادی، در ۲۰ سال گذشته تقریباً دو برابر شده است.

تحقیق جهانی سال ۱۹۹۴ در مورد نقش زن در توسعه، سه عامل را سبب ضعف حضور زنان در سطح تصمیم‌گیری، خاصه در بخش خصوصی معرفی می‌کند:

- ۱- سلطه فرهنگ مردانه مدیریتی
- ۲- استمرار تأثیرات فعلی تبعیضات گذشته
- ۳- عدم شناخت سهم بالقوه و بالفعل زنان

۱۱٪ به ۷۰٪ رسیده است. بطور عمده میزان با سوادی طی ۱۰ ساله ۶۵ تا ۷۵ در زنان از ۳۶٪ به ۶۲٪ رسیده، ولی این رقم در مردان روستایی از ۶۰٪ به ۷۷٪ رسیده است. (در زنان ۳۶٪ افزایش و در مردان ۱۷٪). به موجب "گزارش آموزش جهان" سال ۱۹۹۳ سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی ملل متحد (یونسکو)، در حدود ۵۸۷ میلیون نفر زن در سراسر جهان بی سواد هستند.

بطور کلی زنان و دختران از نظر سلامت تغذیه‌ای در معرض خطرهای ویژه‌ای قرار دارند و این آسیب‌پذیری ناشی از ۲ علت عمده است که عبارتند از:

- ۱- عوارض ناشی از تبعیض جنسیتی، نابرابری‌های اجتماعی و فرهنگی.
- ۲- وضعیت خاص بیولوژیک.

به همین دلیل امکان بروز کمبودها و اختلالات تغذیه‌ای در زنان بیشتر از مردان است. علاوه بر این در برخی از جوامع، زنان و دختران معمولاً غذای کمتری نسبت به مردان و پسران دریافت می‌کنند و یا سهم غذای کمتری

بر طبق اطلاعات موجود، میانگین سن ازدواج در دختران در کشور ما ۲۰ سالگی است و کمتر از ۱۰٪ زایمانها در کشور ما زیر ۲۰ سالگی اتفاق می‌افتد که خود مادر در حال رشد است. این بارداریها به بهای اتلاف دخایر مواد مغذی بدن، کاهش سرعت رشد مادران نوجوان و افزایش آسیب‌پذیری آنها در برابر کمبودهای تغذیه‌ای تمام می‌شود. بارداریهای مکرر، عدم دسترسی به خدمات بهداشتی و بعضاً مخالفت مردان در پیشگیری از بارداری، از عواملی است که سلامت زنان را تهدید می‌کند.

متأسفانه شرایط اجتماعی به گونه‌ای است که زنان نیز خود را هم‌تراز و همسنگ مردان نمی‌بینند و در این شرایط دشواریهای زیادی را به جان می‌خورند، از امکانات موجود در خانواده استفاده نمی‌کنند و با توجه به شرایط فیزیولوژیکی دوران بارداری و شیردهی در زمرهٔ آسیب‌پذیرترین قشرهای اجتماع، در معرض مرگ، پیروی زودرس و انواع بیماریها قرار می‌گیرند.

آمار و اطلاعات موجود در زمینهٔ وضعیت

اجتماعی، اقتصادی و تغذیه‌ای زنان

○ سالانه ۵۸۵/۰۰۰ زن (یعنی یک زن در هر دقیقه) که اغلب آنها در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند، در اثر عوارض ناشی از بارداری جان خود را از دست می‌دهند.

○ سالانه به طور تقریبی ۲۰۰/۰۰۰ زن در اثر عدم دسترسی به خدمات پیشگیری از بارداری می‌میرند.

○ هنوز ۴۰٪ از زنان کشورهای در حال توسعه از کم‌خونی ناشی از کمبود آهن رنج می‌برند.

○ در کشور ما بر طبق بررسی سال ۱۳۷۴ در حدود یک سوم زنان در سنین باروری دچار کمبود آهن و کم‌خونی هستند و در ۱۷٪ آنان کم‌خونی شدید وجود دارد. در کشور ما نیز هنوز سالانه حدود ۳۵۰ زن در اثر عوارض ناشی از زایمان جان خود را از دست می‌دهند که یک پنجم این مرگها به دلیل کم‌خونی شدید به وقوع می‌پیوندد.

از غذاهای با کیفیت خانوار به آنها اختصاص داده می‌شود. در ضمن در دورانهای مختلف زندگی و در دوران بارداری نیاز زنان به دریافت آهن، کلسیم، ویتامین A و ید افزایش می‌یابد. مهم‌ترین مشکلات تغذیه‌ای زنان و دختران در کشور ما کم‌خونی فقر آهن و اختلالات ناشی از کمبود ید است.

سوء تغذیهٔ مادر و کم‌وزنی و کم‌خونی او از علل اساسی مرگ و میر مادران و تولد نوزادان کم‌وزن محسوب می‌شود. کمبود آهن و کم‌خونی ناشی از آن بر تکامل هوشی کودک و توان و ظرفیت فعالیت جسمی کودکان و بزرگسالان تأثیر می‌گذارد و کارآیی آنان را کاهش می‌دهد.

در زنان، حاملگی‌های مکرر از عوامل مهمی است که بر شدت شیوع این مشکل می‌افزاید. مشکل تغذیه‌ای شایع دیگر در زنان کشور، بیماریهای ناشی از کمبود ید است. کشور ما به طور کلی به‌عنوان یک منطقهٔ آندمیک کمبود ید شناخته شده است. بررسی‌ها نشان می‌دهد که میزان شیوع گواتر در زنان بیشتر است.

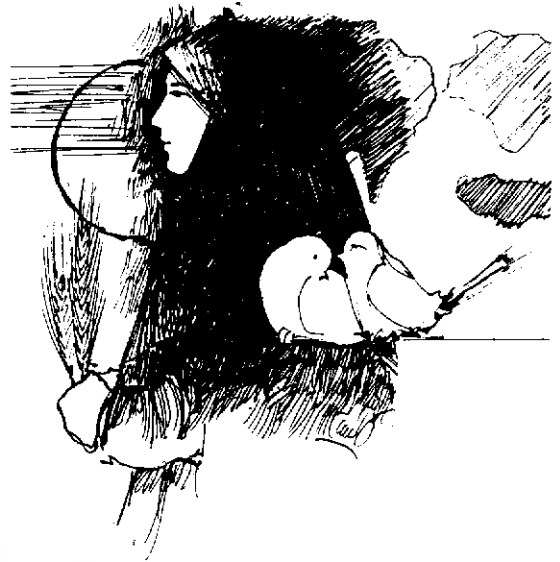
بله زنان جهان را تغذیه می‌کنند، ولی خود اغلب از تغذیهٔ کافی بهره‌مند نمی‌شوند. نتیجهٔ این بی‌توجهی تأثیری است که نسل‌های آینده را در معرض خطر قرار می‌دهد. پسر بچه‌های بنگلادش در عرض ۴۷ سال، ۱۲ سانتی‌متر کوتاه‌تر شده‌اند، که دلیل عمدهٔ آن سوء تغذیهٔ مادران، سن پایین و کم‌وزنی هنگام بارداری و به دنیا آوردن کودکان LBW (پا‌وزن کم) بوده است.

توانمندسازی زنان، سطح فکری، فرهنگی جامعه را به طور فزاینده‌ای بالا می‌برد و زنان به عنوان پرورش دهندگان نسل‌های آتی هر چه توانمندتر، آگاه‌تر و در عرصه دانش و فن آوری مفیدتر باشند، نسل آتی از آن بیشتر بهره‌مند می‌شود و توسعه جوامع تنها با بودن زنان در عرصه تفکر و خدمت معنی می‌یابد.

زنان خودشان هم باید گام‌هایی برای پیشرفت خود بردارند. آنها می‌توانند با استفاده از رأیشان شمار زنان مسؤول در حیات جمعی را بالا ببرند و در آخرین کلام، مردان نیز باید با حرمت نهادن به حقوق زن در حرکتی ملی برای باز پس دهی سهم از دست رفته آنان کوشش کنند. آنها باید همدوشی و همبستگی اجتماعی را "نه به عنوان اینکه از حق خود می‌گذرند"، بلکه به دلیل اینکه بدون این همسویی و همراهی حرکت جامعه به سوی توسعه مقدور نخواهد بود، بپذیرند و آن را ترویج کنند.

منابع:

- ۱- متن سخنرانی جناب آقای شو، نماینده صندوق بین‌المللی جمعیت، به مناسبت روز جهانی جمعیت، ۱۹۹۷.
- ۲- چکیده مطالب روشهای بررسی ارتقای سلامت زنان - کمیته بهداشت باروری، ۱۳۷۳.
- ۳- تمرکز بر زنان - "سواد: راهی برای توانمندی زنان"، چهارمین کنفرانس جهانی زنان، چین، ۱۹۹۵.
- ۴- تمرکز بر زنان - "زنان و تصمیم‌گیری اقتصادی" - چهارمین کنفرانس جهانی زنان، چین، ۱۹۹۵.

انصاف نیست زنانی که جهان را تغذیه می‌کنند و جهانیان را در دامان خویش پرورش می‌دهند، خود از کمبود در رنج باشند. دختر بچه‌های امروز را دریابیم، آنها زنان آینده هستند.

سرمایه‌گذاری در پیشرفت دختر بچه‌ها از نظر تحصیلی، تغذیه‌ای و پرورش صحیح آنها وضعیتی منصفانه‌تر برای زنان در آینده را موجب خواهد شد. تحکیم نقش زنان، تضمین حقوق مساوی آنان و پیشبرد وضعیتشان برای پرورش نسل آینده، برای مردان و زنان آینده مفید خواهد بود.

ضروری است که دختران جوان تحصیل کنند، اعتماد به نفس خویش را افزایش دهند و از امکانات شغلی مناسب استفاده نمایند.

شرکت معنادار زنان در تصمیم‌گیریهای عمده فقط برای زنان مفید نیست، بلکه جامعه از آن بهره می‌برد.